

УДК 65.012.34: 334.752

ПАРАМЕТРИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Алькема В.Г., к.т.н., доцент (Університет економіки та права «КРОК»)

В роботі для забезпечення відповідного рівня економічної безпеки підприємств запропоновано логістичний підхід. Оцінку економічної безпеки підприємства пропонується здійснювати шляхом розділення кожної підсистеми на окремі елементи. З наступним розглядом параметрів та характеристик які впливають на стан економічної безпеки кожного елемента. Та подальшою почерговою оцінкою економічної безпеки кожної підсистеми і логістичної системи в цілому.

Ключові слова: логістика, економічна безпека, логістична система, суб'єкт господарювання.

Постановка проблеми. Суб'єкти господарювання у вітчизняних умовах постійно мають справу з важко контрольованими, майже не прогнозованими, а часто і дегресивними та деструктивними господарськими процесами, які призводять до прямої загрози їх економічній безпеці і повної втрати бізнесу. В умовах фінансово-економічної кризи більшість вітчизняних підприємств функціонують при значній варіації попиту на власну продукцію, зі суттєвими змінами в ринковій кон'юктурі та нестабільністю роботи учасників ринкового середовища. Нерозвиненість та недосконалість організаційно-економічного та правового механізму ринку призводить до конфліктів та загострення суперечностей, які загрожують їх економічній безпеці як на короткотерміновому так і довготривалому часовому інтервалі. Вітчизняні підприємства приречені функціонувати на ринку зі значною кількістю контрагентів, які прагнуть в складних умовах нестабільності та невизначеності зовнішнього середовища реалізувати власні інтереси без врахування інтересів інших учасників завдяки використанню неринкових можливостей: незаконній приватизації власності, розширення тіньового бізнесу, криміналізації окремих сфер діяльності, фізичними та психологічними загрозами тощо. Проблема забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах нестабільності та невизначеності кон'юкттури українського ринку і недосконалості правового та організаційно-економічного механізму реалізації господарських відносин є важливою і актуальною з позиції сучасності.

За таких умов одним із важливих напрямків забезпечення економічної безпеки підприємств у вітчизняному ринковому середовищі є використання принципів логістичного управління як на рівні окремого суб'єкта господарювання так і на рівні між організаційної взаємодії. Логістика не обмежується масштабами структурного підрозділу організації чи окремої організації в цілому, а займає позицію інтегратора та координатора,

пов'язуючи організацію з іншими контрагентами і в першу чергу із постачальниками та споживачами. Основою такої інтеграції є спільність економічних інтересів зазначених учасників та загроз пов'язаних з їх досягненням[1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам дослідження стану економічної безпеки на різних рівнях економіки, присвячені дослідження вітчизняних і зарубіжних дослідників, таких як О. Ареф'єва, О. Барановський, В. Бегма, З. Борисенко, І. Бінько, Б. Бузан, О. Власюк, Б. Грієр, М. Денисенко, М. Єрмошенко, Т. Ілген, М. Камлик, Т. Качала, О. Кириченко, В. Крутов, М. Куркін, С. Лаптев, Х. Маулль, Х. Моргензан, В. Мунтіян, О. Новикова, С. Пирожков, Г. Пастернак-Таранущенко, В. Пономаренко, В. Пономарьов, Д. Прейгер, П. Пригунов, В. Сенчагов, В. Сідак, А. Сухоруков, В. Тимошенко, С. Шкарлет, В. Шлемко та ін. [2,3].

Питання трансформації суб'єктів господарювання на підставі різних підходів та механізмів, відображені в працях, таких як І. Ансофф, М. Бобіна, Б. Гаррет, В. Гесць, В. Герасимчук, В. Горбатов, Ю. Іванов, З. Каїра, В. Кардаш, С. Карделл, М. Мартиненко, А. Наливайко, В. Пономаренко, К. Прахалад, О. Пушкар, Р. Уелборн, К. Дж. Г. Форрестер, Г. Хемел, Л. Шевченко [4-7].

У працях К. Андерсена, Д. Бауерсокса, І. Бобрової, Я. Гордона, В. Грушка, В. Дорсі, А. Журавльова, З. Луцишин, В. Рокочої, В. Терехова, Р. Хіггінса досліджується форми господарської взаємодії в логістичних ланцюгах, у відносинах із персоналом, споживачами, інвесторами, фінансовими установами, органами місцевого самоврядування тощо [8,9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Питаннями запровадження логістичного механізму в практику суб'єктів господарювання займалися відомі фахівці у сфері логістики Джеймс Р. Сток, Дуглас М. Ламберт, Рейнгардт Сунеман, Ганс Г. Тондорф, М. Кристофер, Д. Бауерсокс, Д. Клосс, Х. Фірон, М.

Ландерс [1,5].

Окремими питаннями логістичного управління займалися російські та вітчизняні вчені А.І. Альбеков, Б.А. Анікін, Н.В. Афанасьєва, І.Д. Афанасенко, Г.Л. Багієв, А.М. Гаджинский, В.В. Дибська, В.С. Лукінський, Л.Б. Миротін, Ю.М. Неруш, Є.В. Крикавський, Н.І. Чухрай, О.М. Сумець, М.Я. Постан та інші [8,10].

Не зважаючи на значну кількість робіт, присвячених питанням організаційно-економічної трансформації суб'єктів господарської діяльності та оцінюючи значні доробки вчених світової і вітчизняної науки, слід зауважити, що вітчизняне ринкове середовище характеризується нестабільністю та слабкою адаптивністю і керованістю господарчих процесів, які призводять до необхідності вивчення і запровадження нових методологічних підходів спрямованих на забезпечення відповідного рівня їх економічної безпеки.

Формулювання цілей статті. Об'єктом дослідження є процеси забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності як логістичних систем при реалізації їх економічних інтересів у сфері фінансово-господарській діяльності в умовах недосконалості правового та організаційно-економічного механізму господарювання.

Предмет цього дослідження є концептуальні засади оцінки економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності як логістичних систем в умовах недосконалості правового та організаційно-економічного механізму господарювання.

Метою роботи є розробка методологічних підходів до оцінки економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності як логістичних систем в умовах недосконалості правового та організаційно-економічного механізму господарювання.

Для досягнення поставленої мети дослідження визначені такі завдання:

- визначити концептуальні засади забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності як логістичних систем;
- встановити можливості та переваги логістичного підходу для розв'язання внутрішніх конфліктів і суперечностей із суб'єктами внутрішнього середовища з урахуванням наявних загроз та можливостей для реалізації економічних інтересів підприємства;
- визначити доцільність використання методологічних підходів до оцінки економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності шляхом використання системного аналізу складних соціотехнічних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні тенденції розвитку світової економіки вимагають подальшої логістизації господарських процесів. Основними передумовами логістизації економік провідних країн світу є інтеграція, інформатизація та глобалізація структур і

раціоналізація процесів, які обумовлені прагненням до ефективного використання обмежених ресурсів. Але найголовнішою причиною логістизації є необхідність протидії гострій конкуренції яка є загрозою економічній безпеці суб'єктів господарювання. У світовій практиці еволюція цього підходу призвела до запровадження в практику господарювання концепції ланцюга поставок. При реалізації якого підприємства не є відокремленими бізнес-одинацями, а функціонують в складі ланцюгів створення цінності для споживача. Тобто з однієї сторони, за своєю сутністю є елементами логістичного утворення, а з іншої, мікрологістичною системою яка забезпечує вирішення завдань, пов'язаних з ефективним функціонуванням власної інфраструктури, внутрішніх і зовнішніх матеріальних, фінансових, інформаційних, сервісних та інших потоків і процесів, що їх забезпечують.

Умови діяльності вітчизняних підприємств характеризуються цілою низкою не лише зовнішніх загроз, які обумовлені суттєвою невизначеністю ринкового середовища та його організаційно-економічною та правовою недосконалістю. На даному етапі відчутними є економічні загрози внутрішнього середовища пов'язані з невідповідним цілям діяльності та морально і фізично зношеним індустріальним потенціалом, некомпетентним персоналом, а головне низьким рівнем організації та координації бізнес-процесів, в часі і просторі на різних ланках операційно-комерційного циклу. Для вирішення проблеми забезпечення економічної безпеки підприємства в цій роботі пропонується використання логістичного підходу.

Завдяки принципам логістичного управління можна забезпечити відповідний рівень економічної безпеки підприємства шляхом інтеграції функцій і структур його внутрішнього середовища, а також узгодженій координації дій з суб'єктами зовнішнього середовища. Сучасні умови діяльності підприємств в Україні вимагають такої організації їх економічної безпеки, яка ґрунтується на запровадженні нового системного розуміння функціонування їх організаційно-економічного механізму та отримання синергетичного ефекту від кооперації, забезпечення оперативності і гнучкості, за рахунок еластичності поточкових процесів та орієнтації діяльності на споживача, що дозволить зміцнити їх економічний потенціал.

Стратегічним завданням вітчизняних суб'єктів господарювання на першому етапі, є їх трансформація в логістичну систему, яка забезпечує системну та комплексну реалізацію інтересів підприємства в межах здійснення окремих функцій, фаз та функціональних підрозділів. Така трансформація в сучасних умовах, спрямована на досягнення необхідного

рівня економічної безпеки суб'єкта господарської

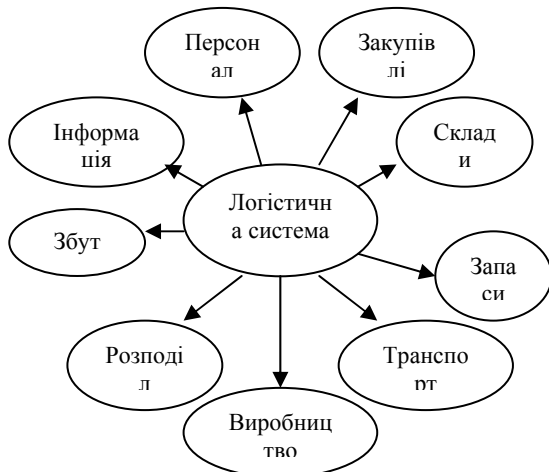

Рисунок - Функції підприємства як логістичної системи

діяльності як логістичної системи. Це вимагає реалізації концепції економічної безпеки підприємства яка ґрунтується на принципах і методах логістичного управління, розвитку логістичних систем на мікрорівні, організації операційної стратегії, переважно витягаючого типу і широкого використання системного підходу з реалізацією інструментів інтеграції та координації об'єктів (підсистем) процесів і зв'язків між ними [10].

Зазначена низка заходів, щодо організаційно-економічної реструктуризації підприємств дозволить в межах системного підходу забезпечити відповідний рівень економічної безпеки. Другим етапом організаційно-економічної еволюції вітчизняних підприємств є їх трансформація до складу логістичних утворень, що дозволить підвищити рівень їх конкурентоспроможності та забезпечити якісно новий рівень економічної безпеки. Розглянемо концептуальні аспекти моделі представлення підприємства як логістичної системи. На думку О. Сумця [8] логістичною системою слід вважати структуровану економічну систему яка складається з елементів взаємопов'язаних єдиним процесом управління матеріальними і супутніми потоками. Логістична система - це відкрита система, яка складається з декількох підсистем, що реалізують логістичні функції, і мають зв'язки з зовнішнім середовищем. Для розуміння сутності логістичної системи проаналізуємо підсистеми які її формують та її властивості і зв'язки. До основних підсистем логістичної системи слід віднести наведені на рисунку.

Як видно з рисунка, логістична система підприємства включає дев'ять основних підсистем.

Виходячи з наведеної графічної моделі логістичної системи, задача оцінки її економічної безпеки може розв'язуватись шляхом віртуального

розчленування кожної підсистеми на окремі елементи. З наступним розглядом параметрів та характеристик які впливають на стан економічної безпеки кожного елемента. З подальшою почерговою оцінкою економічної безпеки кожної підсистеми і логістичної системи в цілому. Під елементом розуміємо складову частину логістичної системи, що характеризується самостійними вхідними і вихідними параметрами. При розгляді параметрів елемента виокремлюються лише ті які безпосередньо впливають на економічну безпеку інших елементів, підсистем і логістичної системи в цілому. На завершальному етапі формують систему показників економічної безпеки логістичної системи та визначають діапазони значень їх критичних параметрів.

Висновки та перспективи подальших розвідок досліджуваної тематики. З метою забезпечення економічної стійкості та високого рівня конкурентоспроможності значна частина суб'єктів господарювання в якості базової концепції організації діяльності вибирає логістичний підхід. В такому випадку підприємство є мікрологістичною системою яка забезпечує вирішення завдань, пов'язаних з ефективним функціонуванням власної інфраструктури, внутрішніх і зовнішніх матеріальних, фінансових, інформаційних, сервісних та інших потоків і процесів, що їх забезпечують. Задача оцінки економічної безпеки підприємства як логістичної системи може розв'язуватись шляхом віртуального розчленування кожної її підсистеми на окремі елементи. З наступним виділенням параметрів та характеристик які впливають на стан економічної безпеки кожного елемента. З подальшою почерговою оцінкою економічної безпеки кожної підсистеми і логістичної системи в цілому. При розгляді параметрів елемента виокремлюються лише ті які безпосередньо впливають на економічну безпеку інших елементів, підсистем і логістичної системи в цілому. На завершальному етапі формують систему показників економічної безпеки логістичної системи та визначають діапазон значень їх критичних параметрів. В подальших дослідженнях слід встановити причинно-наслідкові зв'язки між окремими підсистемами та їх вплив на рівень економічної безпеки суб'єкта господарювання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Сток Дж.Р., Ламберт Д.М. Стратегическое управление логистикой: Пер. с 4-го англ. изд. – М.: 2005, – 797 с.
2. Андрушкін Б.М., Вовк Ю.Я., Дудкін П.Д., та ін. Економічна та майнова безпека підприємства і підприємництва. Антирейдерство – Тернопіль: Граф, 2008. – 424 с.

3. Кириченко Р.А., Сідак В.С., Лаптев С.М., Захаров О.І., Пригунов П.Я. та ін. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: Монографія. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2008 – 403 с.
4. Донець Л.І., Ващенко Н.В. Економічна безпека підприємства: Навч. пос. – К: Центр учбової літератури, 2008 – 240 с.
5. Іванюта Т.М., Заїчковський А.О. Економічна безпека підприємства / Т.М Іванюта., А.О.Заїчковський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
6. Минаев Г.А. Безопасность организации: Учебник. – К.: КНТ, 2009. – 440 с.
7. Ортинський В.Л., Керницький І.С., Живко З.Б. та ін. Економічна безпека підприємств, організацій та установ. – К.:Правова єдність, 2009. – 54 с.
8. Сумець А.М. Логистика: Теория, ситуации, практические задания: Учебное пособие. – Х.: «Хай – Тек Пресс», 2008. – 320с.
9. Шемаєва Л.Г. Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі управління стратегічною взаємодією з суб'єктами зовнішнього середовища: Монографія / Рада нац. безпеки і оборони України, Нац. Ін-т пробл. Між нар. безпеки. – К.: НУПМБ, 2009. – 357 с.
10. Чухрай Н., Гірна О. Формування ланцюга поставок: питання теорії та практики. Монографія. – Львів: «Інтелект - Захід», 2007 – 232 с.

Анотація. В работе для обеспечения соответствующего уровня экономической безопасности предприятий предложен логистический подход. Оценку экономической безопасности предприятия предлагается совершать путем разделения каждой подсистемы на отдельные элементы, с последующим рассмотрением параметров и характеристик, влияющих на состояние экономической безопасности каждого элемента, и последующей поочередной оценкой экономической безопасности каждой подсистемы и логистической системы в целом.

Ключевые слова: логистика, экономическая безопасность, логистическая система, субъект хозяйствования.

Summary. In this article, to ensure an appropriate level of economic security offered logistic approach. Assessment of economic security offered by the division to each subsystem into separate elements. In consideration of the following parameters and characteristics that affect the economic security of each item. And further turns the economic evaluation of each security subsystem and logistics system as a whole.

Key words: logistics, economic security, logistic system, economic activity agent.

Рецензент д.е.н., професор Університету економіки та права «КРОК»

Кириченко О.А.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Єлагін Ю.В.

УДК 330.12:330.17:336

ОБ'ЄКТИ ТА СУБ'ЄКТИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ – БАЗОВІ СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Ревак І.О., к.е.н., доцент(Львівський державний університет внутрішніх справ)

Проаналізовано сутність понять «об'єкт» та «суб'єкт» фінансової безпеки (ФБ) в науковій економічній літературі. Запропоновано власну класифікацію об'єктів ФБ залежно від рівнів та видів ФБ; охарактеризовано суб'єкти забезпечення ФБ держави.

Ключові слова: об'єкти фінансової безпеки, суб'єкти фінансової безпеки, рівні фінансової безпеки, види фінансової безпеки.

Постановка проблеми. ФБ є провідною складовою економічної безпеки (ЕБ) України, віддзеркалює систему взаємовідносин та взаємозалежності суб'єктів господарювання (СГ) в фінансовій сфері. Під ФБ розуміємо такий динамічний стан фінансових відносин, за якого б створювались сприятливі умови та необхідні ресурси для розширеного відтворення, економічного росту та підвищення життєвого рівня населення, удосконалення національної фінансової